คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนภาษาไทย*

เกียรติ เทพช่วยสุข**
กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา***

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของผู้ใช้ภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน ข้อมูลคำกริยาที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวีดิทัศน์ที่ออกแบบโดยโครงการวิจัยการจัดประเภทเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันโดยสถาบันภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์แพลงก์ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อช่วยจำแนกประเภทของเหตุการณ์และความสมนัยในการสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์ของเหตุการณ์การแยกส่วนและศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ จากนั้นจึงวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์โดยพิจารณาจากโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาและพฤติกรรมในการปรากฏสลับสกรรมสภาพของคำกริยา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่ผู้ใช้ภาษาไทย

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง "คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนภาษาไทย"

** นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: kthepchuaysuk@gmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: thepkanjana@gmail.com

ใช้ในการบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุจากวีดิทัศน์มีการจัดประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ตามการปรากฏหรือไม่ปรากฏของเครื่องมือ ประเภทของเครื่องมือ ทิศทางและแรงที่ใช้ในการกระทำ และความสามารถในการคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุถูกแยกส่วน ส่วนคำกริยาแสดงผล พบว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่มีผลต่อการเลือกใช้คำกริยาในเหตุการณ์คือลักษณะทางกายภาพของวัตถุที่เปลี่ยนแปลงสภาพและการปรากฏหรือไม่ปรากฏของวิธีการและเครื่องมือ ในแง่วากยสัมพันธ์คำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุซึ่งไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมได้ คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลที่ไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการีตได้ คำกริยาสลับการีตกับกระบวนการ และคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง

คำสำคัญ: คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วน; สกรรมสภาพ; การสลับสกรรมสภาพ; ภาษาศาสตร์ปริชาน

Syntactic and Semantic Properties of Verbs of Separation in Thai*

Kiat Thepchuaysuk**
Kingkarn Thepkanjana***

Abstract

This article is a cognitive linguistic study of syntactic and semantic properties of Thai separating verbs. The data used in the analysis were obtained using elicitation tools of the Max Planck Institute of Psychological Linguistics, which are video clips representing separating events. In this research, factor analysis and correspondence analysis were the statistical tools which were used to categorize separating events in to groups and plot a semantic map of the events, analyzed though the observation of the argument structures and transitivity alternation behavior. Semantically, 'action' separating verbs are categorized on the basis of whether or not the instrument appears, the type of instrument used, the direction and force used in the action sub-event, and

* This article is a part of the author's dissertation titled "Syntactic and Semantic Properties of Verbs of Separation in Thai".

** Doctoral student, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: kthepchuaysuk@gmail.com

*** Associate Professor, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: thepkanjana@gmail.com

predictability of the locus of separation in the affected object. However, when using the result verbs, Thai speakers only consider from features of the affected object and whether or not the manner of separation and instrument effecting separation appeared. Syntactically, Thai separating verbs are categorized into four groups, those are, action verbs which cannot undergo detransitivization, result verbs which cannot appear in the causative construction, causative/ inchoative alternating verbs, and verbs which appear in resultative constructions.

Keywords: separating verbs; transitivity; transitivity alternation; cognitive linguistics

1. บทนำ

การจำแนกประเภทสิ่งต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่เป็นกระบวนการทางปริชานที่สำคัญกระบวนการหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะใช้การพิจารณาลักษณะคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ แล้วเปรียบเหมือนหรือเปรียบต่างเพื่อจัดจำแนกสิ่งเหล่านั้นออกเป็นประเภทที่เหมือนหรือต่างกัน หนึ่งในขอบเขตเหตุการณ์ที่เป็นที่สนใจสำหรับนักภาษาศาสตร์ในการเข้าไปศึกษาการจำแนกประเภทก็คือเหตุการณ์การตัดและการแยกส่วน (cutting and breaking events)

ตามนิยามทางความหมายโดยเฮลและคีย์เซอร์ (Hale & Keyser, 1987) เหตุการณ์การแยกส่วนหมายถึงเหตุการณ์ที่วัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยความสมบูรณ์ของวัตถุมีการแยกออกจากกัน (separation of material integrity) โดยอาจเกิดจากการกระทำโดยผู้กระทำ แรงภายนอก หรืออาจเกิดจากปัจจัยภายในก็ได้ ตัวอย่างคำกริยาในภาษาอังกฤษที่ถูกอ้างถึงโดยใช้นิยามทางความหมายโดยเฮลและคีย์เซอร์ เช่น *break, chop, lip, crack, crash, crush, cut, fold, fracture, hack, hew, rip, saw, scrape, scratch, shatter, slash, smash, snap, snip, splinter, split,* และ *tear* เป็นต้น (Levin, 1993) ในประโยคตัวอย่างดังต่อไปนี้

(1) I broke the window.

(2) I chopped my hair.

(3) I clipped my cat's nail.

(4) I cracked an egg.

ส่วนในภาษาไทย จะเห็นได้ว่ามีคำกริยามากมายที่สามารถใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนสิ่งต่างๆ โดยอาจแบ่งกว้างๆ ออกได้ตามการเลือกเพ่งความสนใจไปยังเหตุการณ์ย่อยที่ต่างกันในเหตุการณ์การีต (causative event)[1]

[1] คอมรี (Comrie, 1981, pp. 158-177) ได้อธิบายว่าเหตุการณ์การีต (causative event) คือเหตุการณ์ใหญ่ (macroevent) ที่เกี่ยวข้องกับการที่หน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นทำกริยาอะไรบางอย่างหรือทำให้ตกอยู่ในสภาพบางอย่าง และ

ได้แก่ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุ เช่น *ตัด สับ ฉีก หัก แยก* เป็นต้น และคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผล เช่น *ขาด แตก หัก* เป็นต้น โดยในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่สามารถแสดงเหตุการณ์ผ่านหน่วยสร้างกริยาเรียง มีลักษณะพิเศษคือคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะปรากฏโดยแสดงลำดับของเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ดังในตัวอย่างดังต่อไปนี้

(5) เขาตัดเชือกขาด

คำกริยาคำแรกของประโยคตัวอย่าง *ตัด* แสดงเหตุการณ์ย่อยเหตุคือการที่ผู้กระทำของเหตุการณ์ *เขา* กระทำการแยกส่วนต่อวัตถุผู้รับการกระทำ *เชือก* ส่วนคำกริยาคำที่สอง *ขาด* แสดงเหตุการณ์ย่อยผลคือการที่ผู้รับการกระทำของเหตุการณ์ *เชือก* เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนซึ่งเป็นผลจากการถูกกระทำโดยผู้กระทำ

2. การจัดประเภทเหตุการณ์แยกส่วนและคำกริยาแยกส่วนในงานวิจัยที่ผ่านมา

สาเหตุที่ขอบเขตของเหตุการณ์การตัดและการแยกส่วนของวัตถุเป็นที่สนใจสำหรับนักภาษาศาสตร์เป็นเพราะสถานะของเหตุการณ์เหล่านี้ในระบบปริชานยังเป็นที่คลุมเครือ จากงานวิจัยที่ผ่านมา พบทั้งงานวิจัยที่กล่าวว่าประเภทของเหตุการณ์เหล่านี้มีความเป็นสากลและมีการแปรไปในแต่ละภาษา

เหตุการณ์นั้นจะประกอบไปด้วยเหตุการณ์ย่อย (microevent) สองเหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์เหตุ (causing event) หรือเหตุการณ์ที่หน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งทำกริยาบางอย่างต่อหน่วยร่วมเหตุการณ์อื่น และเหตุการณ์ผล (caused event) หรือเหตุการณ์ที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ถูกกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ

เกอร์สเซลและคณะ (Guerssel, Hale, Laugbren, Levin, & White Eagle, 1985) และเลวินและโฮวาฟ (Levin & Hovav, 1995) เป็นฝ่ายที่กล่าวว่าการจำแนกคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนมีความเป็นสากลโดยต่างค้นพบว่าคำกริยาที่ใช้พรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ คำกริยากลุ่มตัด (cut) และคำกริยากลุ่มแตก (break) โดยมีหลักฐานจากพฤติกรรมการสลับสกรรมสภาพ (transitivity alternation) ของคำกริยา[2] โดยเกอร์สเซลและคณะสรุปไว้ว่าคำกริยาในกลุ่ม cut เช่นคำกริยา *cut, saw และ slash* ในตัวอย่างที่ (6) จะทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยาของหน่วยสร้างสกรรมการีต (transitive causative construction) ดังในตัวอย่างที่ (6ก) และจะไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ (intransitive inchoative construction) ดังในตัวอย่างที่ (6ข) หรือกล่าวได้ว่าไม่สามารถปรากฏสลับการีตกับกระบวนการได้ (causative/inchoative alternation) ในขณะที่สมาชิกของคำกริยาในกลุ่ม break เช่นคำกริยา *break, snap* และ *tear* จะสามารถปรากฏสลับการีตกับกระบวนการได้ (ดังในตัวอย่างที่ 7ก และ ข) โดยในการสลับการีตกับกระบวนการ กรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำของประโยคซึ่งแสดงเหตุการณ์การีต (causative event) สลับมาปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคที่มีหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ ซึ่งแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุตามธรรมชาติหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำเองโดยไม่มีระบุผู้กระทำเหตุการณ์ที่ชัดเจน (inchoative reading)

(6) ก. Sheila cut the bread / sawed the log / slashed the painting.
ข. *The bread cut / *The log sawed / *The painting slashed.

(7) ก. Sheila broke the vase / snapped the pencil / tore the shirt.
ข. The vase broke / The pencil snapped / The shirt tore.

(Guerssel et al., 1985 และ Hale & Keyser, 1986 อ้างถึงใน Bohnemeyer, 2001, p. 91)

---

[2] การสลับสกรรมสภาพหมายถึงการที่คำกริยาคำหนึ่ง ๆ มีความสามารถในการสลับปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสกรรมและในหน่วยสร้างอกรรม ตัวอย่างการสลับสกรรมสภาพของคำกริยา *break* ในภาษาอังกฤษ เช่น *I broke the vase.* และ *The vase broke.*

โดยเกอร์สเซลและคณะกล่าวว่าปัจจัยที่ส่งอิทธิพลให้คำกริยาในกลุ่ม cut ไม่สามารถปรากฏสลับการีตกับกระบวนการได้ได้แก่การที่คำกริยากลุ่มนี้เลือกเน้นการแสดงเหตุการณ์เหตุในเหตุการณ์ย่อย (causing sub-event) เนื่องจากคำกริยากลุ่ม cut เป็นคำกริยาที่บรรยายวิธีการ (means) และลักษณะ (manner) ของเหตุการณ์เหตุ รวมถึงมีการให้ข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน ทำให้คำกริยาในกลุ่มนี้ไม่สามารถปรากฏในประโยคซึ่งใช้หน่วยสร้างอกรรมกระบวนการในการแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยไม่เกี่ยวข้องกับสาเหตุได้ ในขณะที่คำกริยาในกลุ่ม break เป็นคำกริยาที่ไม่ได้ให้ข้อมูลว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นเกิดจากอะไร จึงปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการเป็นพื้นฐานโดยเป็นคำกริยาที่เลือกแสดงเหตุการณ์ผลในเหตุการณ์ย่อย (result sub-event) เท่านั้น สำหรับการสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการีต เป็นผลมาจากการที่ผู้ใช้ภาษาเปลี่ยนเป็นการเน้นเหตุการณ์การีตโดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุผู้รับการกระทำนั้นเป็นผลมาจากการกระทำโดยผู้กระทำ ไม่ใช่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพที่ปรากฏขึ้นเองโดยไม่มีผู้กระทำ (Levin, 1993; Levin & Hovav, 1995)

อย่างไรก็ตาม หลักฐานทางภาษาศาสตร์ที่ว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกได้เป็นสองกลุ่มดังที่ยกมายังคงมีข้อถกเถียงจากอีกฝ่ายที่เชื่อว่าการรับรู้ประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนมีการแปรไปตามแต่ละภาษาโดยข้อโต้แย้งนี้มาจากหลักฐานต่างๆ เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Majid, Boster, & Bowerman, 2008; Pye, 1996; Pye, Loeb, & Pao, 1995) การพบข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาของเด็กผู้พูดภาษาอังกฤษในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วน (Bowerman, 2005; Pye et al., 1995; Schaefer, 1979)

ท่ามกลางข้อสรุปเกี่ยวกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนยังคงเป็นที่ถกเถียง ในปี 2007 สถาบันทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์แพลงก์ (Max Planck Institute of Psychological Linguistics) ได้เผยแพร่ผลงานภายใต้โครงการวิจัยการจัดประเภทเหตุการณ์การแยกส่วน (cutting and breaking events) ซึ่งได้ศึกษาการจำแนกคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในภาษาทั้งสิ้น 28 ภาษาโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือต้องการศึกษาการจำแนกประเภทของเหตุการณ์การแยกส่วน

ออกเป็นประเภทต่างๆ ตัวแปรทางอรรถศาสตร์ที่กำหนดการจำแนกประเภทคำกริยาเหล่านี้ในผู้ใช้ภาษาต่างๆ รวมถึงในการศึกษาคุณสมบัติทางหน่วยคำวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วน โดยโบห์เนอเมเยอร์ (Bohnemeyer, 2007) พบว่าบางภาษาไม่อาจจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็น 2 กลุ่มได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยากลุ่มนี้บางส่วนขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และโครงสร้างทางหน่วยคำวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ ในบางภาษาที่มีการใช้รูปแสดงทางภาษาที่สามารถบรรยายทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผล (เช่น หน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาจีนกลางหรือหน่วยสร้างอนุภาคกริยาในภาษาเยอรมัน) จะไม่มีพฤติกรรมการสลับสกรรมสภาพดังที่เกอร์สเซลได้กล่าวมา

3. การจำแนกประเภทของเหตุการณ์การแยกส่วนและคำกริยาแยกส่วนภาษาไทย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางสถิติคือการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อช่วยในการจำแนกประเภทของเหตุการณ์การแยกส่วน และใช้การวิเคราะห์ความสมนัยเพื่อช่วยในการสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์เพื่อศึกษาความละม้ายของเหตุการณ์การแยกส่วนแต่ละเหตุการณ์ตลอดจนคำกริยาแยกส่วนที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์เหล่านั้น

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ คำกริยาแยกส่วนที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์เหตุ และคำกริยาแยกส่วนที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ผลทั้งเหตุการณ์กระบวนการและเหตุการณ์สภาพผล แล้วจึงวิเคราะห์คำกริยาทั้ง 2 ประเภทนี้แยกจากกันเนื่องจากคำกริยาเน้นแสดงเหตุการณ์ย่อยต่างกัน การแบ่งคำกริยาออกเป็นประเภทย่อยดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากทฤษฎีห่วงโซ่การีตโดยครอฟต์ (Croft, 1991)

ทฤษฎีห่วงโซ่การีต (causal chain) ซึ่งเสนอโดยครอฟต์ เป็นแบบจำลองเพื่อใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การีตกับการถ่ายโอนพลังงานระหว่าง

หน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยครอฟต์มีสมมติฐานว่าโครงสร้างภายในของเหตุการณ์การีตนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยแบ่งออกเป็นช่วงของเหตุการณ์ย่อย 3 ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) ระยะก่อเหตุ (causing event/causative) คือช่วงของเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ มีผู้ก่อเหตุกระทำกริยาบางอย่างกับผู้รับเหตุ

2) ระยะรับเหตุหรือระยะกระบวนการ (caused event/inchoative) คือช่วงของเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อเหตุในเหตุการณ์เหตุ หรือเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสาเหตุภายในตัวผู้รับเหตุเองโดยไม่ได้มีผู้กระทำ

3) ระยะผลหรือระยะทรงสภาพ (resulting state/stative) คือช่วงของเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุทรงสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากเหตุการณ์ผลสิ้นสุดลง โดยอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพเชิงพื้นที่ การแสดงหรือไม่แสดงของเหตุการณ์ย่อยภายในห่วงโซ่การีตนั้นบ่งบอกถึงการมีมุมมองที่ต่างกันต่อเหตุการณ์เดียวกันของผู้ใช้ภาษาอันเป็นผลมาจากกระบวนการทางปริชาน ซึ่งสิ่งนี้สามารถสะท้อนผ่านได้จากตัวภาษาหรือประโยคที่ผู้ใช้ภาษาใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์

3.1 การจำแนกประเภทของเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลคำกริยาจากประโยคที่ผู้ใช้ภาษาไทยจำนวน 48 คน[3]ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ในวีดิทัศน์ซึ่งจำลองเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสิ่งของที่ต่างกันทั้งโดยการใช้เครื่องมือและไม่ใช้เครื่องมือและด้วยวิธีต่างๆ รวมถึงการแยกส่วนอวัยวะของร่างกายจำนวน 61 วีดิทัศน์ (ดูชื่อเหตุการณ์ได้จากภาคผนวกที่ 1) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยนี้มาจากสถาบันทางภาษาศาสตร์จิตวิทยา

[3] ผู้บอกข้อมูลจำนวน 48 คนถูกสุ่มเลือกจากผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-50 ปี คละกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิงและมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร

แม็กซ์แพลงก์[4] ผลคือ ผู้บอกข้อมูลมีการใช้คำกริยาที่แตกต่างกันเพื่อพรรณนาเหตุการณ์ย่อยแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพรวมไปถึงการพยายามทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพเป็นจำนวนทั้งสิ้น 38 คำ ได้แก่ *แกะ กรีด กาง ขาด ง้าง เจาะ จาม จิ้ม เฉือน ฉีก ดัน ดึง ตอก ตัด แตก ถอด ถอย ถ่าง แทง ทิ่ม ทุบ แบ(มือ) บาด เปิด ปอก ปาด ผลัก ผ่า ฟัน แยก เลื่อน เลื่อย ลืม(ตา) สับ แหก หัก หั่น* และ *อ้า*

ในการวิเคราะห์การจำแนกประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์จากความละม้ายของการปรากฏของคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ อธิบายโดยง่ายคือ ในผู้บอกข้อมูลจำนวนทั้งหมด 48 คน ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบประโยคที่ผู้บอกข้อมูลใช้ในการพรรณนาวีดิทัศน์ทั้ง 61 วีดิทัศน์ไปทีละคู่ หากวีดิทัศน์คู่ใดมีการใช้คำกริยาคำเดียวกันในการพรรณนาเหตุการณ์ ไม่ว่าจะจากผู้บอกข้อมูลคนใดก็ตาม จะมีการให้คะแนน 1 คะแนน ดังนั้น วีดิทัศน์คู่ใดที่ผู้บอกข้อมูลทุกคนมีการใช้คำกริยาเหมือนกันโดยเอกฉันท์จะถือว่าวีดิทัศน์คู่นั้นมีความละม้ายกันอย่างสูงสุด ส่วนวีดิทัศน์คู่ใดที่ไม่มีการใช้คำกริยาคำเดียวกันเลยจะถือว่าวีดิทัศน์คู่นั้นมีความแตกต่างกันอย่างสูงสุด ส่วนวีดิทัศน์ที่เหลือซึ่งมีการใช้คำกริยาคำเดียวกันอยู่บ้างก็จะถือว่ามีความละม้ายกันเล็กน้อย

โดยสรุป มีจำนวนวีดิทัศน์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาค่าความละม้ายจำนวน 1,830 คู่ และผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติ คือ 1) การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสถิติเครื่องมือหนึ่งซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (multivariate statistical technique) ซึ่งจะช่วยแสดงการจับกลุ่มหรือการรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน โดยตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก ความสัมพันธ์นั้นอาจเป็นไปในทางเดียวกันหรือเป็นไปในทางตรงกันข้ามก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละปัจจัยจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) โดยการวิเคราะห์ปัจจัยจะแสดงให้เห็นถึงการจำแนกประเภทออกเป็นประเภทที่ต่างกันโดยละเอียด

[4] สำหรับระเบียบวิธีวิจัยโดยละเอียดดูจาก มาจิดและคณะ (Majid et al., 2008) และสามารถดาวน์โหลดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้จาก fieldmanuals.mpi.nl/volumes/2001/cut-and-break-clips/

และ 2) การวิเคราะห์ความสมนัย (Correspondence Analysis) ซึ่งจะช่วยสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์โดยการระบุตำแหน่งตัวกระตุ้น (ในที่นี้คือวีดิทัศน์แต่ละวีดิทัศน์ซึ่งเป็นตัวแทนของเหตุการณ์การแยกส่วนแต่ละเหตุการณ์) ลงบนแผนที่ โดยระยะห่างระหว่างตัวกระตุ้นจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับของความละม้าย (ตัวกระตุ้นที่อยู่ใกล้กันมากกว่าจะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าตัวกระตุ้นที่อยู่ไกลออกไป) (Greenacre, 1984) การวิเคราะห์แผนที่ทางอรรถศาสตร์จะทำให้เห็นถึงการจำแนกประเภทโดยกว้างขึ้น รวมถึงพื้นที่และขอบเขตของเหตุการณ์ โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS ในการทำงานเครื่องมือทางสถิติทั้งสองตัวนี้

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยมีการจำแนกเหตุการณ์และการใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุออกเป็น 16 กลุ่ม (ดูตารางที่ 1) โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยคือ มีปัจจัย (ตัวแปร) ทั้งหมด 16 ตัวแปรที่มีค่าลักษณะเฉพาะ (eigenvalue) มากกว่า 1[5] รวมร้อยละของความแปรปรวนของทั้ง 16 ตัวแปรได้ร้อยละ 93.837 (ดูภาคผนวกที่ 2) หมายความว่า 16 ตัวแปรนี้อธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 93.837 ส่วนค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรที่เหลือเรียงตัวในแนวเกือบลาดในตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะ (ดูแผนภาพที่ 1) แสดงให้เห็นถึงการกระจายอย่างไม่มีนัยสำคัญ

[5] ค่าลักษณะเฉพาะ (eigenvalue) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสามารถของตัวแปรว่าจะอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้มากน้อยเพียงไร โดยปกติถ้าตัวแปรนั้นอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้น้อยกว่า 1 ค่าลักษณะเฉพาะ ก็ไม่ควรนำปัจจัยนั้นมาวิเคราะห์เนื่องจากถือว่าไม่ส่งผลต่อความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

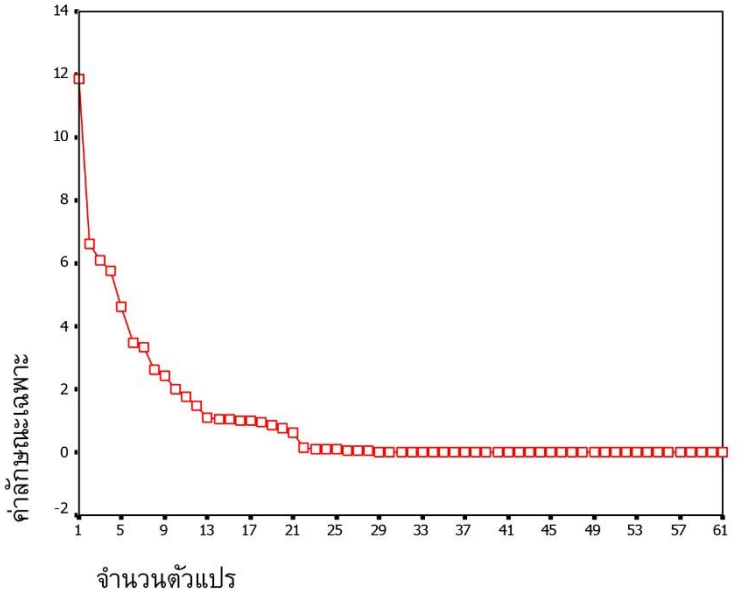

แผนภาพที่ 1. ค่าลักษณะเฉพาะของการวิเคราะห์ปัจจัยของวีดิทัศน์ทั้งหมด (เรียงตามค่าความแปรปรวนมากไปน้อย)

ตารางที่ 1

ตัวแปรที่จำแนกเหตุการณ์การแยกส่วนและคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่ใช้ร่วมกันในแต่ละเหตุการณ์

กลุ่มที่	ร้อยละความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง	วีดิทัศน์ที่ถูกแสดงด้วยตัวแปร	คำกริยาที่มีการใช้ร่วมกันมากที่สุดภายในกลุ่ม	คุณสมบัติของตัวแปร
1	21.265	56, 27, 24, 49, 12, 13, 34, 4, 61,	ตัด	ใช้เครื่องมือในการแยกส่วนวัตถุที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนสภาพได้ง่ายหากถูกกระทำการแยกส่วนโดยผู้กระทำและผู้กระทำการแยกส่วนไม่จำเป็นต้องใช้แรงมากในการทำให้วัตถุแยกส่วน อีกทั้งผู้กระทำยังสามารถกำหนดหรือคาดเดาตำแหน่งของการแยกส่วนได้ง่าย

กลุ่มที่	ร้อยละความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง	วีดิทัศน์ที่ถูกแสดงด้วยตัวแปร	คำกริยาที่มีการใช้ร่วมกันมากที่สุดภายในกลุ่ม	คุณสมบัติของตัวแปร
2	10.847	40, 31, 21, 39, 23, 50	ทุบ	ใช้ค้อนเป็นเครื่องมือทำให้วัตถุแยกออกเป็นหลายส่วนอย่างคาดเดาตำแหน่งได้ยาก
3	9.990	6, 48, 54, 51, 42, 32, 3	สับ, ฟัน	ใช้เครื่องมือมีลักษณะเป็นสันหรือคมขนาดใหญ่ เช่น มีดขนาดใหญ่ ขวาน และสันมือ แยกส่วนวัตถุโดยแรง โดยตำแหน่งของการแยกส่วนบนตัววัตถุที่ถูกกระทำสามารถคาดเดาตำแหน่งได้ยาก
4	9.452	25, 19, 57, 5	หัก	แยกส่วนวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว เช่น แครอทหรือกิ่งไม้ โดยไม่ใช้เครื่องมือ
5	7.570	41, 44, 60, 55, 33, 22	เปิด, ถอด	การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบกลับเป็นรูปเดิมได้ง่าย
6	5.709	10, 20, 26, 28	หั่น	ใช้เครื่องมือมีคมขนาดเล็ก นั่นคือมีดขนาดเล็ก แยกส่วนวัตถุออกเป็นชิ้นเล็กๆ โดยตำแหน่งของการแยกส่วนบนตัววัตถุที่ถูกกระทำสามารถคาดเดาตำแหน่งได้ง่าย กล่าวคือการแยกส่วนจะเกิดขึ้นในตำแหน่งที่เครื่องมือสัมผัสกับวัตถุที่ถูกแยกส่วน
7	5.436	38, 11, 35	ดึง	แยกส่วนวัตถุโดยการใช้แรงเพื่อเคลื่อนวัตถุออกจากเป้าหมายเดิม
8	4.315	1, 36	ฉีก	แยกส่วนวัตถุที่มี 2 มิติ เช่น ผ้าหรือกระดาษด้วยมือ
9	3.975	43, 53, 45, 2	ตอก เจาะ ทิ่ม จิ้ม	ใช้เครื่องมือปลายแหลมเคลื่อนที่ลงในแนวดิ่งเข้าสู่ตัววัตถุที่ผู้กระทำตั้งใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ
10	3.240	37, 14, 9	ผ่า	ใช้เครื่องมือมีคม เช่น มีดหรือขวาน ทำให้วัตถุแยกส่วนออกจากกันตามยาว

กลุ่มที่	ร้อยละความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง	วีดิทัศน์ที่ถูกแสดงด้วยตัวแปร	คำกริยาที่มีการใช้ร่วมกันมากที่สุดภายในกลุ่ม	คุณสมบัติของตัวแปร
11	2.887	52, 59	อ้า กาง ถ่าง ง้าง	แยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่ายโดยยังมีบางส่วนที่ติดกันอยู่
12	2.407	29, 30	ปอก แกะ	แยกส่วนเปลือกนอกของผลไม้
13	1.698	7	เลื่อน ดัน ถอย	การแยกส่วนวัตถุโดยการทำให้วัตถุเคลื่อนที่ออกห่างจากอีกหนึ่งวัตถุ ทำให้เกิดการแยกส่วนในเชิงพื้นที่ แต่วัตถุที่ถูกทำให้ออกห่างจากกันไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแต่อย่างใด
14	1.684	15	*เลื่อย*	แยกส่วนโดยใช้เครื่องมือประเภทฟันเลื่อย
15	1.670	47	แบ(มือ)	แยกส่วนนิ้วมือทั้งห้าออกจากกัน
16	1.536	58	ลืม(ตา)	แยกส่วนเปลือกตาบนและล่าง

3.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน

3.2.1 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุ

จากข้อมูลคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วน คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่มีความสามัญมากที่สุดได้แก่คำกริยา *ตัด* โดยมีการใช้คำกริยา *ตัด* ในการพรรณนาเหตุการณ์ที่ต่างกันถึง 25 จาก 61 เหตุการณ์และทับซ้อนกับคำกริยาคำอื่นถึง 13 คำได้แก่ คำกริยา *หั่น ผ่า จาม ฟัน สับ เลื่อย ทุบ ขาด ตอก เจาะ ทิ่ม จิ้ม* และ *แทง* (ดูภาคผนวกที่ 1) อย่างไรก็ตาม คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาษาไทยถือว่ามีความหลากหลายมากกว่าหากเปรียบเทียบกับการใช้คำกริยากลุ่มนี้ในภาษาอังกฤษ ในภาษาอังกฤษ ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้คำกริยาคำหนึ่งเพื่อบรรยายเหตุการณ์ได้ในขอบเขตที่กว้าง เช่น คำกริยา *cut, break* และ *open* ซึ่งสามารถใช้พรรณนาเหตุการณ์ได้หลายเหตุการณ์ในวีดิทัศน์ถึงแม้ว่าในภาษาจะมีคำกริยาคำอื่นที่มีความเฉพาะมากกว่าก็ตาม

ส่วนคำกริยาที่มีความเฉพาะมากที่สุดได้แก่คำกริยา *หัก* และ *แบ(มือ)* เนื่องจากไม่มีการใช้คำกริยาทับซ้อนกับคำกริยาคำอื่นในการบรรยายเหตุการณ์เลย

เมื่อนำคะแนนความละม้ายของเหตุการณ์มาทำการวิเคราะห์ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุและสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์แบบ 2 มิติขึ้นมา จะสามารถเห็นการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุออกเป็นประเภทอย่างกว้างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้นดังในแผนภาพที่ 2 ซึ่งเป็นแผนที่ทางอรรถศาสตร์แบบ 2 มิติแสดงความละม้ายของวีดิทัศน์ผ่านการใช้คำกริยาแยกส่วน ซึ่งตัวเลข 1 ถึง 61 แสดงลำดับของวีดิทัศน์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล โดยวีดิทัศน์ที่มีความละม้ายกัน นั่นคือ มีการใช้คำกริยาแยกส่วนที่คล้ายกันในการพรรณนาเหตุการณ์จะมีตำแหน่งอยู่ใกล้กันในแผนที่ทางอรรถศาสตร์ ส่วนวีดิทัศน์ที่มีความแตกต่างกัน นั่นคือ ไม่มีการใช้คำกริยาแยกส่วนคำเดียวกันเลยหรือมีการใช้คำกริยาแยกส่วนคล้ายกันเล็กน้อยจะมีตำแหน่งอยู่ห่างกันในแผนที่ทางอรรถศาสตร์

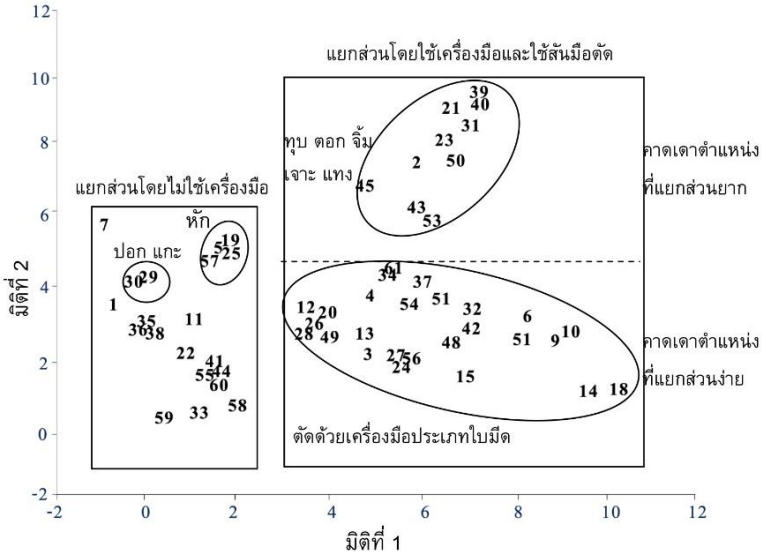

แผนภาพที่ 2. แผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความละม้ายของเหตุการณ์จากการวิเคราะห์ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุ

จากแผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความละม้ายของเหตุการณ์ผ่านการวิเคราะห์ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนเพื่อพรรณนาเหตุการณ์เหตุ จะเห็นได้ว่าการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โดยผู้ใช้ภาษาไทยมีความแตกต่างจากการจำแนกคำกริยากลุ่มนี้ในภาษาอื่นจากงานวิจัยที่ผ่านมา กล่าวคือ แทนที่ผู้ใช้ภาษาจะจำแนกคำกริยาออกเป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ง่าย (reversible separation) และคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่ไม่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้หรือนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ยาก (irreversible separation) ผู้ใช้ภาษาไทยจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทตามการปรากฏหรือไม่ปรากฏของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน ดังสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยไม่ใช้เครื่องมือ

จากแผนที่แสดงความสมนัยของเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์การแยกส่วนที่ไม่มีการปรากฏของเครื่องมือถูกจัดตำแหน่งให้อยู่ใกล้ๆ กัน เหตุการณ์เหล่านี้สามารถแบ่งย่อยออกได้อีกเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสองชิ้นที่เป็นอิสระต่อกันตั้งแต่แรกโดยการเคลื่อนที่วัตถุ เช่น การถอดแก้วน้ำ ถอดปลอกปากกา การเลื่อนเก้าอี้ออกจากโต๊ะ เหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การลืมตา อ้าปาก แบมือ เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย เช่น การเปิดประตู กางกรรไกร กางหน้าหนังสือ เหตุการณ์การฉีก เหตุการณ์การหัก และเหตุการณ์การปอก

อย่างไรก็ตาม สำหรับเหตุการณ์การปอก มาจิดและคณะ (Majid et al., 2008) กล่าวไว้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่อยู่กึ่งกลางระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ง่ายและเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่ไม่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้หรือนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ยาก จากข้อมูลการพรรณนาเหตุการณ์ ผู้บอกข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์การปอกโดยใช้คำกริยา *ปอก* และ *แกะ* เท่านั้น โดยคำกริยาที่ใช้ทั้งสองคำนี้ไม่ปรากฏทับซ้อนกับคำกริยาแยกส่วนที่ใช้ในขอบเขตของการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้เครื่องมือเลย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า หากเปลี่ยนภาพเหตุการณ์ที่ต้องให้ผู้บอกข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์เป็นการแยกส่วนเปลือกนอกของผลไม้โดยการใช้เครื่องมือ ผู้บอกข้อมูลอาจพรรณนาเหตุการณ์โดยใช้คำกริยาอื่นที่ซ้อนทับกับคำกริยาแยกส่วนโดยมีการปรากฏของเครื่องมือ เช่น คำกริยา *เฉือน ปาด* เป็นต้น ดังนั้น ข้อสังเกตนี้จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่าผู้ใช้ภาษาไทยจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นสองประเภทใหญ่ตามการปรากฏของเครื่องมือ ไม่ใช่ความสามารถในการนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิม

2) คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้เครื่องมือ

เมื่อพิจารณาแผนที่แสดงความสมนัยของเหตุการณ์ จะสังเกตเห็นได้ว่าเหตุการณ์การแยกส่วนที่ปรากฏการใช้เครื่องมือมีการวางตำแหน่งโดยสัมพันธ์กับความสามารถคาดเดาตำแหน่งของการแยกส่วนของวัตถุ โดยเหตุการณ์ที่ถูกพรรณนาโดยคำกริยาที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแยกส่วนวัตถุและไม่มีการแสดงนัยผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่เมื่อทำการกระทำดังกล่าวแล้ววัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนออกเป็นหลายส่วนโดยไม่สามารถคาดเดาตำแหน่งที่เกิดการแยกส่วนได้ เช่น เหตุการณ์ที่ผู้ใช้ภาษาพรรณนาโดยใช้คำกริยา *ทุบ ตอก แทง เจาะ จิ้ม* จะมีการจัดตำแหน่งให้อยู่ค่อนไปทางส่วนบนของตาราง และเหตุการณ์ที่มีการใช้เครื่องมือประเภทใบมีดในการแยกส่วนซึ่งผู้ใช้ภาษาสามารถคาดเดาตำแหน่งในการแยกส่วนของวัตถุได้ง่ายจะยิ่งมีตำแหน่งค่อนมาทางส่วนล่างของตาราง เช่น เหตุการณ์ที่ถูกพรรณนาด้วยคำกริยา *กรีด บาด ตัด* ส่วนคำกริยาที่ประกอบด้วยคุณสมบัติในการคาดเดาตำแหน่งที่ถูกแยกส่วนอยู่กึ่งกลางระหว่างการคาดเดาง่ายและยาก เช่น เหตุการณ์ที่ถูกพรรณนาด้วยคำกริยา *ผ่า จาม* จะถูกจัดให้อยู่กึ่งกลางของแผนที่แสดงความสมนัย

จากการวิเคราะห์ความสมนัย สามารถสรุปคุณสมบัติทางความหมายที่ใช้ในการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นกลุ่มโดยผู้ใช้ภาษาไทยได้ดังนี้

ก) เครื่องมือ

เมื่อสังเกตที่แผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความสมนัยของเหตุการณ์ พบว่าการกระทำเหตุการณ์การแยกส่วนสามารถถูกจำแนกความแตกต่างออกจากกันได้เป็น 2 ประเภทอย่างชัดเจนจากการปรากฏหรือไม่ปรากฏของเครื่องมือการกระทำ

การแยกส่วน (ดูภาคผนวกที่ 1) ซึ่งแสดงการใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุทับซ้อนกัน ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจากวีดิทัศน์จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า คำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ไม่ถูกใช้พรรณนาเหตุการณ์โดยทับซ้อนกันเลย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคำกริยาที่อยู่ในกลุ่มที่ใช้พรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนโดยมีการปรากฏของเครื่องมือ พบว่าความแตกต่างในแง่ของคุณสมบัติทางกายภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการแยกส่วนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกใช้คำกริยา เช่น การใช้เครื่องมือใบมีดเดี่ยวขนาดเล็ก ผู้พูดมีแนวโน้มจะใช้คำกริยา *ตัด หั่น เฉือน กรีด* การใช้เครื่องมือใบมีดคู่ เช่น กรรไกร ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะใช้คำกริยา *ตัด* การใช้เครื่องมือขนาดใหญ่ ผู้พูดมีแนวโน้มจะใช้คำกริยา *สับ ฟัน เฉาะ* การใช้เครื่องมือประเภทค้อน ผู้พูดจะใช้คำกริยา *ทุบ* การใช้เครื่องมือประเภทเลื่อย ผู้พูดมีแนวโน้มจะใช้คำกริยา *เลื่อย* เหล่านี้เป็นต้น

ข) การใช้แรง

การใช้แรงกระทำการแยกส่วนวัตถุมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความแข็งแรงของวัตถุที่ถูกแยกส่วน หากวัตถุที่เป็นเป้าหมายของการแยกส่วนมีลักษณะแข็งแรงและยากต่อการทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน ผู้กระทำการแยกส่วนต้องใช้แรงในการแยกส่วนมากตามไปด้วย ในทางตรงข้าม หากวัตถุที่เป็นเป้าหมายของการแยกส่วนมีมวลน้อย ขนาดเล็ก และสามารถทำให้เกิดการแยกส่วนได้โดยง่าย ผู้กระทำการแยกส่วนไม่ต้องใช้แรงมากในการทำให้วัตถุแยกส่วน ตัวอย่างเปรียบเทียบการใช้แรงที่แตกต่างกันได้แก่วีดิทัศน์แสดงเหตุการณ์ที่ 13 ซึ่งผู้บอกข้อมูลส่วนใหญ่ใช้คำกริยา *ตัด* ในการพรรณนาเหตุการณ์การใช้เครื่องมือขวานในการทำให้เส้นเชือกแยกส่วน ส่วนในวีดิทัศน์แสดงเหตุการณ์ที่ 37, 48 และ 54 เมื่อเปลี่ยนวัตถุเป็นแครอทและกิ่งไม้ขนาดใหญ่ ถึงแม้ว่าจะใช้เครื่องมือเดียวกันในการทำให้วัตถุแยกส่วน แต่การใช้แรงที่ต่างกันทำให้ผู้บอกข้อมูลมีแนวโน้มที่จะใช้คำกริยา *สับ* และ *ผ่า* ในการพรรณนาเหตุการณ์แทน

ค) ทิศทางในการแยกส่วน

คู่ของตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงความแตกต่างในแง่ของทิศทางในการแยกส่วน ซึ่งส่งผลต่อแนวโน้มในการเลือกใช้คำกริยาที่ชัดเจนที่สุดได้แก่เหตุการณ์ในวีดิทัศน์

ที่ 9 กับ 26 ซึ่งเป็นเหตุการณ์จำลองแสดงการแยกส่วนแครอทโดยใช้วัตถุประเภทมีดขนาดเล็กทั้งคู่ โดยในวีดิทัศน์ที่ 9 ซึ่งผู้กระทำแยกส่วนแครอทตามแนวยาว ผู้บอกข้อมูลส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้คำกริยา *ผ่า* ในการพรรณนาเหตุการณ์ ส่วนในวีดิทัศน์ที่ 26 ซึ่งผู้กระทำแยกส่วนแครอทตามแนวขวาง ผู้บอกข้อมูลส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้คำกริยา *หั่น* ในการพรรณนาเหตุการณ์

ง) ความสามารถคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วน

ในกลุ่มที่เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนที่มีการปรากฏของเครื่องมือในเหตุการณ์ ความสามารถคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วนเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกใช้คำกริยา ซึ่งความสามารถคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วนนั้นมีความสัมพันธ์กับชนิดของเครื่องมือที่ใช้รวมถึงวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วน เช่น ในการ “ทุบ” วัตถุโดยใช้ค้อน (วีดิทัศน์ที่ 39 และ 40) วัตถุเกิดการแยกส่วนออกเป็นหลายส่วนโดยไม่สามารถระบุตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วนได้ ส่วนในการ “กรีด” (วีดิทัศน์ที่ 14 และ 18) ผู้กระทำการแยกส่วนสามารถเป็นผู้เลือกตำแหน่งในการแยกส่วนของวัตถุได้

จ) รูปร่างของวัตถุที่ถูกแยกส่วน

ในการแยกส่วนวัตถุที่มีลักษณะ 2 มิติ เช่น ผ้าหรือกระดาษ และวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่ง เช่น กิ่งไม้หรือแครอท โดยไม่ใช้เครื่องมือ ผู้บอกข้อมูลมีแนวโน้มจะใช้คำกริยาคนละกลุ่มกันในการพรรณนาเหตุการณ์

อย่างไรก็ตาม ในการเลือกใช้คำกริยาคำหนึ่งๆ ในการพรรณนาเหตุการณ์อาจมีอรรถลักษณ์หลายอรรถลักษณ์ประกอบกัน เช่น ในเหตุการณ์การ “ฉีก” ผ้าโดยใช้มือ ประกอบไปด้วยอรรถลักษณ์ การไม่ปรากฏของเครื่องมือ + วัตถุที่ถูกแยกส่วนมีลักษณะ 2 มิติ หรือในเหตุการณ์การ “ผ่า” แครอทตามแนวยาวโดยใช้ขวาน ประกอบไปด้วยอรรถลักษณ์ การปรากฏของเครื่องมือ (ประเภทขวาน) + วัตถุที่ถูกแยกส่วนมีลักษณะเป็นแท่ง + มีการใช้แรง + การแยกส่วนเกิดขึ้นตามแนวยาว + ตำแหน่งที่ถูกแยกส่วนคาดเดาได้ค่อนข้างง่าย เป็นต้น

3.2.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผล

จากข้อมูล ผู้ใช้ภาษาไทยใช้คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลน้อยกว่าคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุ โดยมีคำกริยาแยกส่วนที่ใช้แสดงเหตุการณ์ผล 5 คำ ได้แก่ *ขาด ฉีก หัก แยก แตก* โดยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์นั้นคือลักษณะของวัตถุที่ได้รับผลกระทบและการปรากฏหรือไม่ปรากฏของวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วน ดังนี้ 1) *ขาด* และ *ฉีก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนของวัตถุที่มีลักษณะ 2 มิติที่เป็นเนื้อเดียวกัน เช่น ผ้าและกระดาษ หรือสิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นยาวที่มีบางส่วนติดอยู่ด้วยกัน เช่น เส้นเชือก 2) *หัก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนทั้งเหตุการณ์กระบวนการและสภาพผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว เช่น กิ่งไม้หรือแครอท 3) *แตก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนของวัตถุที่มีลักษณะ 3 มิติและเป็นของแข็งออกเป็นหลายๆ ส่วนและไม่สามารถคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วนได้ เช่น หม้อดินเผาและจาน 4) *แยก* เป็นคำกริยาที่ผู้บอกข้อมูลมักใช้เพื่อบรรยายการแยกส่วนที่ไม่สามารถระบุวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วนที่ชัดเจน เช่นในวีดิทัศน์ที่ 8 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เศษผ้าค่อยๆ แยกส่วนออกจากกันเป็นสองส่วนโดยไม่ปรากฏผู้กระทำและวิธีการที่ใช้ในการกระทำ

3.3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และรูปแบบการสลับปรากฏของคำกริยาแยกส่วน

3.3.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วน

ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจากวีดิทัศน์พบว่า เหตุการณ์ที่ถูกนำมาใช้เก็บข้อมูลเป็นจำนวนมากที่สุด ได้แก่ เหตุการณ์ที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่ผู้กระทำและผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม ในการพรรณนาเหตุการณ์เหล่านี้ พบว่าผู้บอกข้อมูลสามารถบรรยายได้ด้วยการใช้จำนวนภาคแสดงที่ต่างกัน โดยคำกริยาหลักของแต่ละภาคแสดงเป็นตัวแสดงเหตุการณ์ย่อยแต่ละเหตุการณ์

1) หน่วยสร้างภาคแสดงเดี่ยว

ในเหตุการณ์ที่มี 2 หน่วยร่วม ปรากฏการใช้ภาคแสดงเดี่ยวในหน่วยสร้างศัพทการีต[6] ในการพรรณนาเหตุการณ์โดยผู้บอกข้อมูลทุกคนได้แก่เหตุการณ์ในวีดิทัศน์ที่ 5 19 และ 57 ซึ่งเป็นการแยกส่วน (หัก) กิ่งไม้และแครอท วีดิทัศน์ที่ 20 ซึ่งเป็นการตัดกิ่งไม้ขนาดเล็กโดยการเลื่อยด้วยมีด วีดิทัศน์ที่ 29 และ 30 ซึ่งเป็นการปอกเปลือกนอกของผลไม้ออกจนหมด วีดิทัศน์ที่ 33 44 55 และ 60 ซึ่งเป็นการแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย ได้แก่ เหตุการณ์การเปิดหนังสือ ฝากระป๋อง ฝากาน้ำ และประตู ซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดมีคุณสมบัติเหมือนกันคือเมื่อผู้กระทำลงมือกระทำเหตุการณ์ คำกริยาซึ่งเป็นการกระทำของผู้กระทำนั้นมีการแสดงนัย (implication) ว่าผู้รับการกระทำจะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างแน่นอนโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงใช้คำกริยาการีตซึ่งแสดงเหตุการณ์เหตุเท่านั้นในการพรรณนาเหตุการณ์

คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการีตถูกใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์เหตุของเหตุการณ์การแยกส่วนซึ่งแสดงการที่ผู้กระทำ (ซึ่งอาจไม่ปรากฏในประโยค) กระทำเหตุการณ์โดยมีความตั้งใจทำให้วัตถุเกิดการแยกส่วนผ่านการใช้คำกริยาการีตเพียงคำเดียว ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

---

[6] คอมรี (Comrie, 1981, pp. 158-177) จำแนกประเภทของรูปแสดงเหตุการณ์การีตในภาษาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. Lexical causative (ศัพทการีต) ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านการใช้คำศัพท์ (lexical item) หนึ่งคำ

2. Morphological causative (การีตหน่วยคำ) ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านหน่วยคำการีต (causative morphology) หนึ่งหน่วยคำ

3. Analytic causative (การีตกลุ่มคำหรือการีตแบบวิเคราะห์) ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านอนุพากย์ 2 อนุพากย์

(8) ก. ผู้หญิงฉีกผ้า
ข. คนผู้ชายเลื่อยไม้
ค. เธอปอกเปลือกส้ม
ง. เธอเปิดฝากาน้ำชา

เหตุการณ์เหตุที่ถูกแสดงโดยคำกริยาการีตเป็นเหตุการณ์ย่อยในส่วนแรกของเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งหมดจากห่วงโซ่การีต (Croft, 1991) โดยจากข้อมูลเหตุการณ์ที่มักพบการใช้กริยาเดี่ยวที่ปรากฏในหน่วยสร้างศัพทการีตในการพรรณนาจะเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ (prototypical separating events)[7] หรือเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสิ่งของต่าง ๆ หรืออวัยวะของร่างกายที่เกิดขึ้นทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทำให้การพรรณนาเหตุการณ์เหล่านี้ในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษามีความถี่สูง ตัวอย่างของเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบเช่น การหักกิ่งไม้ การหั่นผัก การสับหมู การเปิดประตู การลืมตา การอ้าปาก การแบมือ โดยผู้ใช้ภาษาทุกคนสามารถเลือกใช้คำกริยาเฉพาะเพื่อนำมาพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบได้อย่างเป็นเอกฉันท์ แสดงให้เห็นว่าขอบเขตมโนทัศน์ของเหตุการณ์แยกส่วนต้นแบบมีความชัดเจนและจะไม่ซ้อนทับกันกับมโนทัศน์เหตุการณ์อื่นๆ

คำกริยาแยกส่วนอีกประเภทได้แก่คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการซึ่งจะปรากฏร่วมกับประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นแก่น (theme) ของเหตุการณ์ โดยคำกริยาจะปรากฏหลังประธานของหน่วยสร้างอกรรมซึ่งแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุตามธรรมชาติ หรือเป็นเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยไม่มีการระบุผู้กระทำเหตุการณ์ที่ชัดเจน จากข้อมูล พบการใช้คำกริยาที่ปรากฏเดี่ยวเป็นอกรรมกริยาในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการทั้งหมด 4 คำ ได้แก่ *ขาด หัก แยก* และ *ฉีก* โดยผู้ใช้ภาษาไทยจะใช้ประโยคที่มีหน่วยสร้างนี้ในการแสดงการแยกส่วนของวัตถุที่เกิดขึ้นเองโดยไม่มีผู้กระทำในวีดิทัศน์ที่ 8, 16, 17 และ 46 เท่านั้น ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

[7] เหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบหมายถึงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับการกระทำ และเครื่องมือ แสดงการแยกส่วนวัตถุโดยการมีผู้กระทำใช้เครื่องมือช่วยในแยกส่วนวัตถุ

(9) ก. ผ้าขาด
ข. กิ่งไม้หัก
ค. แครอทหัก
ง. เชือกขาด

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์จำลองการแยกส่วนเองโดยไม่มีผู้กระทำในวีดิทัศน์เป็นเหตุการณ์ที่มักจะพบเจอได้ไม่บ่อยในโลกแห่งความเป็นจริงและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เป็นธรรมชาติ โดยผลของการแยกส่วนของวัตถุสิ่งของต่างๆ บนโลกนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน มักจะต้องมีสาเหตุมาจากแรงภายนอก (external force) อะไรบางอย่างเสมอ

2) หน่วยสร้างหลายภาคแสดง

ในการพรรณนาเหตุการณ์โดยประโยคที่มีหลายภาคแสดง ประโยคที่พบการใช้มากโดยผู้ใช้ภาษาจะเป็นประโยคที่อยู่ในหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของภาษาไทย รูปแบบการปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่พบจะแสดงการเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ โดยในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้จะประกอบด้วยคำกริยา 2 คำขึ้นไป โดยคำกริยาคำแรกจะแสดงเหตุการณ์ที่เกิดก่อนเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาคำที่สองและเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) กล่าวว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้มีลักษณะจำลองเหตุการณ์จริง (iconic) เนื่องจากลำดับของคำกริยาสะท้อนลำดับของเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา กล่าวคือ คำกริยาคำที่หนึ่งแสดงเหตุการณ์ที่เกิดก่อน และคำกริยาคำที่ตามมาจะแสดงเหตุการณ์ที่เกิดถัดมา

ก) หน่วยสร้างก่อผล

หน่วยสร้างก่อผลเป็นหน่วยสร้างการีตประเภทหนึ่งที่มีโครงสร้างแบบ 2 อนุพากย์ (biclausal) โดยเป็นหน่วยสร้างที่ใช้แสดงเหตุการณ์การีตย่อย 2 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ย่อยเหตุและเหตุการณ์ย่อยผล ซึ่งมีการแสดงรูปในประโยคผ่านการใช้คำกริยา 2 คำใน 2 ภาคแสดง เรียกภาคแสดงทั้งสองว่าภาคแสดงหลักหรือภาคแสดงก่อเหตุ (causative predicate) และภาคแสดงรองหรือภาคแสดงผล (resultative predicate) โดยในภาคแสดงก่อเหตุ คำกริยาจะปรากฏเป็นสกรรมกริยาแสดงการ

กระทำเหตุการณ์บางอย่างของประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำที่มีตำแหน่งอยู่หน้ากริยานั้น และตามหลังคำกริยาด้วยกรรมที่มีความหมายเป็นผู้รับการกระทำ ในขณะเดียวกัน กรรมนั้นก็ทำหน้าที่เป็นประธานของภาคแสดงผลที่ตามมา ซึ่งคำกริยาในภาคแสดงผลมักจะเป็นคำกริยาแสดงกระบวนการที่เป็นเหตุการณ์พลวัต หรือคำกริยาแสดงสภาพที่เป็นเหตุการณ์คงที่ ดังในตัวอย่างประโยคที่ผู้ใช้ภาษาไทยใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนต่อไปนี้

(10) ก. เขาฟันผ้าขาด, หล่อนทุบจานแตก
ข. หล่อนหั่นแครอทเป็น 2 ส่วน
ค. หล่อนถอยเก้าอี้ออกจากโต๊ะ, หล่อนลืมตาขึ้น
ง. เขาใช้ขวานสับแครอทออกเป็นสองท่อน
จ. เขาสับแครอทขาดเป็นสองท่อน
ฉ. เขาสับแครอทขาดออกเป็นสองท่อน
ช. ฉีกผ้า(แต่)ไม่ขาด, ผ่าแตงโมไม่ขาด

ในภาคแสดงก่อเหตุของประโยคที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วน ปรากฏคำกริยาแยกส่วนเป็นสกรรมกริยาแสดงการกระทำการแยกส่วนโดยวิธีต่าง ๆ ของประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำต่อกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ เช่น *ฟัน ทุบ หั่น ถอย ลืม(ตา) สับ ฉีก ผ่า* ส่วนในภาคแสดงผลจะแสดงสภาพของกรรมผู้รับการกระทำหลังจากการถูกกระทำ ผู้บอกข้อมูลพรรณนาสภาพผลนี้คำกริยาหลายรูปแบบ เช่น 1) ใช้คำกริยาแยกส่วน เช่น *ขาด แตก* เพื่อแสดงผลการเปลี่ยนแปลงสภาพและเพื่อยืนยันการบรรลุผลสำเร็จของการกระทำเหตุการณ์ (ตัวอย่างที่ 10ก.) 2) ใช้กริยาวลีแสดงสภาพหลังการถูกแยกส่วนเป็นส่วนขยาย (adjunct) เช่น *เป็น 2 ส่วน* (ตัวอย่างที่ 10ข.) 3) การใช้คำกริยาแสดงทิศทาง (directional verb) *ออก* ซึ่งบางครั้งตามด้วยบุพบทวลี *จาก* + วัตถุต้นแหล่งเพื่อแสดงทิศทางของการแยกส่วนอ้างอิงจากสถานที่ต้นแหล่ง หรือคำกริยาแสดงทิศทาง *ขึ้น* เพื่อแสดงทิศทางของการแยกส่วน (ตัวอย่างที่ 10ค.) โดยในการพรรณนาเหตุการณ์ผลด้วยภาคแสดงรอง ผู้บอกข้อมูลสามารถพรรณนาเหตุการณ์ผลทั้งในแง่ของการยืนยันการบรรลุผลสำเร็จของการกระทำ ทิศทางของการแยกส่วน และสภาพหลังการถูกแยกส่วน

ประกอบกันได้ (ตัวอย่างที่ 10ง.- ฉ.) นอกจากนี้คำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลยังสามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธแสดงการปฏิเสธผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ เช่น *ฉีกไม่ขาด* หรือ *ผ่าไม่ขาด* (ตัวอย่างที่ 10ช.)

จากข้อมูลการพรรณนาเหตุการณ์ ผู้บอกข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้หน่วยสร้างก่อผลซึ่งคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลถูกใช้ในการยืนยันผลการแยกส่วนมากที่สุดสำหรับการพรรณนาเหตุการณ์ในวีดิทัศน์ที่ 23 และ 35 ตามลำดับ โดยวีดิทัศน์ที่ 23 ซึ่งเป็นเหตุการณ์การใช้ค้อน “ทุบ” ผ้า และผ้าเกิดการแยกส่วน มีผู้บอกข้อมูลจำนวน 21 คน (จาก 48 คน) ที่ใช้หน่วยสร้างก่อผลในการพรรณนา และในวีดิทัศน์ที่ 35 ซึ่งเป็นเหตุการณ์การ “ดึง” เส้นเชือกให้ขาดจากกัน มีผู้บอกข้อมูลจำนวน 19 คน ที่ใช้หน่วยสร้างก่อผลในการพรรณนา ผลการวิจัยในแง่ของความถี่ของการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุและคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในหน่วยสร้างก่อผลนี้แสดงให้เห็นว่าระดับของการแสดงผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นมีไม่เท่ากันในทุกๆ คำกริยา โดยจากข้อมูล คำกริยา *ทุบ* และ *ดึง* เป็นคำกริยาที่ไม่มีการแสดงนัยผล (implication) ของการเปลี่ยนแปลงสภาพ ลองพิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้

(11) ก. ผู้ชายเอาค้อนทุบผ้า
ข. ผู้ชายดึงเส้นเชือก

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุ *ทุบ* และ *ดึง* ไม่ได้แสดงนัยว่าจะมีผลการเปลี่ยนแปลงสภาพเกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้กระทำ ดังนั้นในการพรรณนาวีดิทัศน์เหตุการณ์เหล่านี้ที่มีผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนเกิดขึ้น ผู้บอกข้อมูลจึงมีความจำเป็นต้องให้ข้อมูลเหตุการณ์ผลด้วย เพื่อให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น ลองเปรียบเทียบวีดิทัศน์ที่ 23 (ใช้ค้อนทุบผ้า) กับวีดิทัศน์ที่ 56 (ใช้กรรไกรตัดผ้า) ซึ่งเป็นการแยกส่วนวัตถุประเภทเดียวกัน แต่เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการกระทำต่างกัน ในวีดิทัศน์ที่ 56 ผู้บอกข้อมูลส่วนใหญ่ (จำนวน 46 คน) ใช้หน่วยสร้างสกรรมการีตในการพรรณนาเหตุการณ์โดยตัวอย่างประโยคใช้ในการพรรณนาได้แก่ *เขาใช้กรรไกรตัดผ้า* โดยมีผู้บอกข้อมูลจำนวนเพียง 2 คนเท่านั้นที่พรรณนาเหตุการณ์นี้โดยใช้หน่วยสร้างก่อผล แสดงให้เห็นว่า คำกริยากลุ่ม ตัด ต่างจาก

คำกริยากลุ่ม ทุบ และ ดึง ในแง่มุมหนึ่งนั่นคือในแง่ของการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ

จากการศึกษางานของกิ่งกาญจน์ เทพกาญจนาและซาโตชิ อุเอะฮาระ (Thepkanjana & Uehara, 2009) พบว่าคำกริยาแยกส่วนที่ใช้แสดงเหตุการณ์เหตุที่มีระดับของการแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพสูงดังกล่าว เช่น คำกริยา *ตัด ฉีก* และ *หัก* จัดเป็นกริยาประเภทบรรลุผล (accomplishment verb) ประเภทหนึ่งซึ่งเป็นคำกริยาแสดงกระบวนการที่ดำเนินผ่านช่วงเวลาหนึ่งและมีจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ โดยกริยาแยกส่วนที่ใช้แสดงเหตุการณ์เหตุประเภทนี้มีคุณสมบัติเฉพาะคือการประกันผล (entailment) หมายความว่าในการใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุมีการแสดงการบรรลุผลหรือการประกันว่าผู้รับการกระทำได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยเป็นผลมาจากการกระทำโดยผู้กระทำและผลนั้นมีการบรรลุแล้ว

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ใช้ภาษาบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้หน่วยสร้างก่อผลที่ประกอบไปด้วยคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่มีการประกันผลร่วมกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผล หมายความว่า ผู้ใช้ภาษามีการตีความมโนทัศน์ใหม่ (reconceptualization) และมองว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุนั้นเป็นเพียงคำกริยาที่แสดงกิจกรรม (activity) และหน้าที่ในการบรรยายผลการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นถูกย้ายตำแหน่งจากคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุไปยังคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผล ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ การพบการปรากฏร่วมของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลซึ่งทำหน้าที่ในการยืนยันผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ และการปรากฏร่วมของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ เพื่อหักล้างคุณสมบัติการประกันผลของคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุและปฏิเสธผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ จึงเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบในเรื่องของการตีความมโนทัศน์ใหม่ โดยพบว่าผู้ใช้ภาษาจะพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนโดยการใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุร่วมกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลเพื่อยืนยันผลการแยกส่วนสำหรับเหตุการณ์การแยกส่วนที่ผู้กระทำต้องมีการใช้ความพยายามอย่างมากในการทำให้ผู้รับการกระทำเกิดการแยกส่วนดังในวิดิทัศน์ที่ 3 (*ใช้ดาบฟันกิ่งไม้ใหญ่หลายครั้งจนหัก*) และ 4 (*ใช้มีดเล็กฟันผ้าหลายครั้งจนขาด*) และพบการแสดงการปฏิเสธผลการแยกส่วนในเหตุการณ์

ที่ผู้รับการกระทำไม่ได้มีการแยกออกจากกันเป็น 2 ส่วนโดยอิสระในวีดิทัศน์ที่ 25 (*หักกิ่งแต่กิ่งไม้ไม่ขาดจากกัน*) และวีดิทัศน์ที่ 36 (*ฉีกผ้าไม่ขาด*)

อย่างไรก็ตาม เมื่อคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างกริยาเรียง ความหมายในแง่ของกระบวนการของคำกริยาจะหายไป โดยสามารถทดสอบได้โดยการเติมคำวิเศษณ์แสดงกระบวนการเอง ซึ่งแสดงการไม่ปรากฏผู้กระทำหรือการกระทำจากภายนอกและการที่วัตถุเกิดการแยกส่วนจากปัจจัยภายในตัววัตถุเอง ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(12) *เขาฟันผ้าขาดเอง

ข) หน่วยสร้างการีตกลุ่มคำ

หน่วยสร้างการีตกลุ่มคำเป็นหน่วยสร้างที่แสดงเหตุการณ์การีตโดยที่เหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลถูกแสดงแยกกันผ่านภาคแสดงสองภาคแสดงได้แก่ภาคแสดงก่อเหตุและภาคแสดงผลตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างการีตกลุ่มคำมีความแตกต่างจากหน่วยสร้างก่อผลโดยที่คำกริยาที่ปรากฏในภาคแสดงก่อเหตุ ได้แก่ คำกริยาการีต *ทำ ให้* และ *ทำให้* เป็นคำกริยาที่ไม่ได้ระบุวิธีการในการกระทำที่ชัดเจนว่าประธานกระทำการกระทำอย่างไรต่อกรรมที่เป็นสาเหตุนำไปสู่ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของกรรม เพียงแต่สื่อความหมายว่าประธานเป็นสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดเหตุการณ์ผล ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้หน่วยสร้างสกรรมการีตประเภทการีตกลุ่มคำ พบการใช้คำกริยาการีต 2 คำ ได้แก่ *ทำ* และ *ทำให้* ในภาคแสดงก่อเหตุ

จากนิยามของอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki & Ingkapirom, 2005) คำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* มีความแตกต่างกันที่ระดับของการควบคุมเหตุการณ์ของผู้ก่อเหตุ กล่าวคือ คำกริยา *ทำ* แสดงระดับการควบคุมเหตุการณ์โดยผู้ก่อเหตุแบบสูง โดยผู้ก่อเหตุกระทำต่อผู้รับการกระทำโดยตรง (direct causation) ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม ในขณะที่คำกริยา *ทำให้* แสดงระดับการควบคุมเหตุการณ์โดยผู้ก่อเหตุแบบปานกลาง โดยหากเปรียบเทียบระหว่างคำกริยาการีตทั้งสองคำแล้ว คำกริยาการีต *ทำให้* มีการแสดงการีตแบบอ้อม (indirect causation) มากกว่า กล่าวคือ

การกระทำโดยผู้ก่อเหตุนั้นเป็นเหตุโดยอ้อมให้เกิดเหตุการณ์การีตขึ้นแม้ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า เมื่อคำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* ปรากฏในการใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วน คำกริยาการีต *ทำ* มักแสดงเหตุการณ์การีตแบบโดยตรง โดยที่ผู้ก่อเหตุไม่มีเจตนาในการทำให้เกิดผล ในขณะที่คำกริยาการีต *ทำให้* มักแสดงเหตุการณ์การีตแบบอ้อมโดยที่ผู้ก่อเหตุมักมีเจตนาในการทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงขึ้นก็ได้ สังเกตตัวอย่างดังต่อไปนี้

(13) ก. เขาทำมีดบาดมือ
ข. ผู้ชายใช้ของมีคมทำให้เชือกที่โดนตึงไว้ขาดแบ่งส่วน

จากข้อมูลทั้งหมด สามารถแบ่งรูปแบบของการใช้หน่วยสร้างนี้เพื่อพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) คำกริยาคำแรกของหน่วยสร้างคือคำกริยา *ทำ* แสดงความไม่เจตนาในการกระทำเหตุการณ์ของผู้กระทำ (ดังในตัวอย่าง 13ก.) ซึ่งปรากฏการใช้หน่วยสร้างสกรรมการีตกลุ่มคำซึ่งกริยาคำแรกของภาคแสดงคือคำกริยา *ทำ* ในการพรรณนาเหตุการณ์ในวีดิทัศน์ที่ 18 เพียงเหตุการณ์เดียวเท่านั้น (เหตุการณ์มีดบาด) เนื่องจากเป็นเพียงเหตุการณ์เดียวจากทั้งหมด 61 เหตุการณ์ที่การแยกส่วนเกิดขึ้นโดยไม่ปรากฏเจตนาของผู้กระทำ และ 2) คำกริยาคำแรกคือ *ทำให้* แสดงการมีเจตนากระทำให้วัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ (ดังในตัวอย่าง 13ข.) ซึ่งพบในการพรรณนาเหตุการณ์ที่วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการแยกส่วนมีความไม่ชัดเจน โดยไม่ใช่เหตุการณ์การแยกส่วนที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน เช่น การนำมีดเล่มเล็กๆ มาฟันผ้าที่ขึงไว้ตึงระหว่างโต๊ะสองตัวซ้ำๆ จนเกิดการแยกส่วน หรือการใช้สันมือสับลงไปบนเชือกที่ขึงไว้ตึงระหว่างโต๊ะสองตัวและเกิดการแยกส่วน ในการพรรณนาเหตุการณ์ซึ่งพบได้ไม่บ่อยในชีวิตประจำวันทำให้ผู้บอกข้อมูลไม่สามารถนำคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แน่นอนเพื่อมากำหนดคำกริยาที่จะใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์เหตุได้ จึงใช้คำกริยาการีต *ทำให้* ซึ่งเป็นคำกริยาที่เป็นกลางในเชิงการให้ข้อมูลวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ โดยเป็นเพียงคำกริยาที่แสดงเจตนาและ

ความพยายามในการทำให้ผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพในทางใดทางหนึ่งเท่านั้น

ค) หน่วยสร้างกรรมวาจก

ในการพรรณนาเหตุการณ์ที่แสดงการแยกส่วนของวัตถุสิ่งของโดยไม่ปรากฏผู้กระทำเหตุการณ์นอกจากการพรรณนาเหตุการณ์โดยใช้หน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ พบว่าผู้บอกข้อมูลจำนวนไม่น้อยพรรณนาเหตุการณ์เหล่านี้โดยใช้หน่วยสร้างกรรมวาจก โดยหน่วยสร้างกรรมวาจกเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทหนึ่งซึ่งมีการปรากฏของกริยาบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* หรือ *โดน* โดยเน้นการมองเหตุการณ์ไปที่ตัวประธานซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ โดยผู้ใช้ภาษาไทยจะใช้ประโยคที่มีหน่วยสร้างนี้ในการแสดงการแยกส่วนของวัตถุที่เกิดขึ้นเองโดยไม่มีผู้กระทำในวีดิทัศน์ที่ 8, 16, 17 และ 46 เท่านั้น ซึ่งพบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำกริยาบ่งชี้กรรมวาจกในประโยคที่มีหลายภาคแสดงโดยสามารถแบ่งออกได้เป็นหน่วยสร้างต่างๆ ดังนี้

1) หน่วยสร้างกรรมวาจกซึ่งปรากฏกับสกรรมกริยา ในหน่วยสร้างนี้คำกริยาแยกส่วนซึ่งเป็นสกรรมกริยาจะปรากฏหลังตัวบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* หรือ *โดน* ซึ่งแสดงการเน้นเหตุการณ์เหตุที่ประธานซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รับการกระทำถูกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนจากผู้กระทำซึ่งอาจไม่ปรากฏในประโยค ดังในตัวอย่างที่ (14)

(14) กิ่งไม้ถูกหัก

2) หน่วยสร้างกรรมวาจกซึ่งปรากฏร่วมกับอกรรมกริยา ในหน่วยสร้างนี้คำกริยาแยกส่วนซึ่งเป็นกริยาอกรรมแสดงเหตุการณ์ผลสามารถปรากฏโดยไม่มีคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุได้ แต่จะปรากฏร่วมกับคำกริยาการีตแสดงความตั้งใจ *ทำให้* โดยผู้ใช้ภาษาจะใช้หน่วยสร้างเช่นนี้เมื่อต้องการเน้นที่เหตุการณ์ผลคือการเปลี่ยนแปลงสภาพของตัวประธานซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ โดยความหมายในแง่ของกระบวนการในอกรรมกริยาจะหายไป ดังในตัวอย่างที่ (15)

(15) เชือกถูกทำให้ขาด

3) หน่วยสร้างกรรมวาจกซึ่งปรากฏร่วมกับหน่วยสร้างก่อผล โดยผู้ใช้ภาษาจะใช้หน่วยสร้างนี้เมื่อต้องการเน้นการมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประธานซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ โดยต้องการเพ่งความสนใจไปยังส่วนย่อยต่างๆ ของเหตุการณ์ทั้งการกระทำที่เกิดขึ้นต่อตัวประธานและผลการเปลี่ยนแปลงสภาพที่มีต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ ดังในตัวอย่างที่ (16)

(16) ผ้าถูกฉีกขาดไปเรื่อยๆ

การที่ผู้บอกข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนที่ไม่มีปรากฏผู้กระทำโดยใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกแสดงเป็นหลักฐานยืนยันว่าผู้ใช้ภาษามองว่าเหตุการณ์การแยกส่วนของตัววัตถุเองโดยไม่ปรากฏผู้กระทำเป็นเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นไม่บ่อยและไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เนื่องจากในหน่วยสร้างกรรมวาจกประธานที่อยู่หน้าตัวบ่งชี้กรรมวาจกจะมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ นั่นหมายความว่า ผู้ใช้ภาษามองว่ามีผู้กระทำอยู่ในเหตุการณ์เพียงแต่ไม่ปรากฏเท่านั้น

3.3.2 การสลับสกรรมสภาพของคำกริยาแยกส่วน

เพื่อเปรียบเทียบกับข้อสรุปแบบลักษณ์การจัดประเภทของงานวิจัยก่อนหน้า ผู้วิจัยจึงนำคำกริยาที่พบในข้อมูลประโยคพรรณนาเหตุการณ์แยกส่วนทั้ง 38 คำ มาทดสอบด้วยเกณฑ์การสลับปรากฏในประโยคที่มีโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันของเกอร์สเซลและคณะนั่นคือการสลับการีตกับกระบวนการ (causative/inchoative alternation) เพื่อพิสูจน์ว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกออกเป็นสองประเภทตามความสามารถในการสลับปรากฏของคำกริยาดังข้อสรุปของงานวิจัยก่อนหน้าได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ใช้การสลับแบบผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย (conative alternation) เป็นหนึ่งในเกณฑ์ทดสอบการสลับสกรรมสภาพ เนื่องจากนิยามของหน่วยสร้าง conative ซึ่งหมายถึงการสลับสกรรมสภาพโดยกรรมตรงของประโยคหน่วยสร้างสกรรมซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำสามารถปรากฏสลับกับกรรมของบุพบทวลี ทำให้การได้รับผลกระทบของกรรมในบุพบทวลี

นั้นลดน้อยลงและหน้าที่ทางความหมายลดลงจากผู้ถูกกระทำเป็นเพียงเป้าหมายของการกระทำเท่านั้น และแสดงว่าผลของการกระทำนั้นยังไม่บรรลุ จากนิยามนี้ เมื่อนำมาใช้กับภาษาไทย ดังในตัวอย่างเช่น *เขาใช้มีดตัดที่หัวปลา* หรือ *เขาสับลงไปบนหัวปลา* กรรมของประโยคที่อยู่หลังบุพบทวลีไม่ได้มีการถูกลดระดับการรับผลกระทบเพียงแต่เป็นการให้ข้อมูลในเชิงสถานที่ที่กระทำการแยกส่วนเท่านั้น ดังนั้นจากเกณฑ์การนิยามที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงไม่ใช่เกณฑ์นี้ในการพิจารณาพฤติกรรมการสลับสกรรมสภาพของคำกริยาแยกส่วน

ในการทดสอบความสามารถในการสลับการีตกับกระบวนการ ผู้วิจัยได้นำคำกริยาที่พบในข้อมูลประโยคพรรณนาเหตุการณ์แยกส่วนทั้ง 38 คำมาทดสอบการสลับปรากฏในประโยคที่มีโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันโดยการสร้างประโยคทดสอบ โดยมีเงื่อนไข 2 เงื่อนไข เงื่อนไขแรกคือคำกริยาต้องสามารถปรากฏได้ในประโยคที่ใช้หน่วยสร้างสกรรมการีต โดยคำกริยาจะปรากฏในตำแหน่งระหว่างประธานซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำและกรรมตรงซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ และเงื่อนไขที่สองคือคำกริยาต้องสามารถปรากฏได้ในประโยคที่ใช้หน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ โดยคำกริยาจะปรากฏในตำแหน่งหลังประธานซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำ โดยกรรมตรงซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำของเหตุการณ์ในโครงสร้างสกรรมการีตจะต้องเป็นวัตถุเดียวกัน (identical) กับประธานซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำของเหตุการณ์ในโครงสร้างอกรรมกระบวนการ

โดยคำกริยาที่บรรลุทั้งสองเงื่อนไขและมีความสามารถในการสลับการีตกับกระบวนการมีทั้งหมด 11 คำ ได้แก่ คำกริยา *หัก เปิด ฉีก อ้า ลืม(ตา) แบ(มือ) แยก ถอย เลื่อน กาง ง้าง* โดยสามารถยืนยันได้ด้วยตัวอย่างประโยคจากการทดสอบดังต่อไปนี้

(17) เขาหักกิ่งไม้/กิ่งไม้หัก

(18) เขาเปิดประตู/ประตูเปิด

(19) เขาแบมือออก/มือแบออก

จากผลการทดสอบการสลับการีต/กระบวนการ พบว่าคำกริยาที่สามารถปรากฏสลับการีตกับกระบวนการหรือสามารถเลือกสลับการเน้นที่เหตุการณ์เหตุหรือ

เหตุการณ์ผลได้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมือนกันคือการไม่ปรากฏวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการแยกส่วนที่ชัดเจน เช่น ในการหักกิ่งไม้ ผู้กระทำสามารถกระทำได้หลายวิธีเพื่อทำให้กิ่งไม้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ เช่น การหักด้วยการจับทั้งสองข้างแล้วงอเข้าหากัน การจับแล้วใช้เข่ากระแทกตรงกลางกิ่งไม้ เป็นต้น

คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุทั้งหมดที่ปรากฏเครื่องมือในการกระทำและปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการีตเป็นพื้นฐาน ได้แก่ คำกริยา *กรีด เจาะ จาม จิ้ม เฉือน ฉีก ตอก ตัด ถอด แทง ทิ่ม ทุบ บาด ปอก ปาด ผลัก ผ่า ฟัน เลื่อย สับ* และ *หั่น* ไม่สามารถปรากฏสลับการีต/กระบวนการได้ เนื่องจากเป็นคำกริยาที่ใช้แสดงการเน้นเหตุการณ์เหตุซึ่งเน้นการกระทำ เครื่องมือ และวิธีการในการกระทำเท่านั้น แต่คำกริยาในกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์คือสามารถปรากฏในหน่วยสร้างกรรมวาจกได้

สำหรับคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเป็นพื้นฐาน ได้แก่ คำกริยา *ขาด* และ *แตก* ไม่สามารถปรากฏสลับการีต/กระบวนการได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นคำกริยาที่ใช้แสดงการเน้นเหตุการณ์ย่อยผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของเหตุการณ์การแยกส่วนเท่านั้น แต่คำกริยาในกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์คือสามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการีต *ทำ* และ *ทำให้*

4. ความแตกต่างของคำกริยาแยกส่วนภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาอื่น

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างอาร์กิวเมนต์และการสลับสกรรมสภาพของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยสนับสนุนข้อสรุปที่ว่ารูปแบบการสลับสกรรมสภาพส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา (Guerssel et al., 1985; Levin & Hovav, 1995) โดยสามารถสรุปได้ว่าคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยไม่อาจแบ่งออกเป็นสองประเภททางวากยสัมพันธ์ได้ตามข้อสรุปของเกอร์สเซลและ

คณะผู้วิจัยเมื่อพิจารณาจากทั้งการแสดงของโครงสร้างเหตุการณ์ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และพฤติกรรมการสลับสกรรมสภาพ

ในภาษาไทย คำกริยาแยกส่วนถูกจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุปรากฏเดี่ยวที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ได้แก่การเน้นเหตุการณ์ที่ผู้กระทำและเครื่องมือการกระทำ โดยการที่คำกริยาประเภทนี้สามารถปรากฏร่วมกับการยืนยันผลหรือการปฏิเสธผลได้เป็นหลักฐานว่าคำกริยาประเภทนี้มักถูกใช้โดยเพ่งความสนใจไปยังเหตุการณ์เหตุเท่านั้น คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาคือการปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการีตเป็นพื้นฐานและไม่สามารถสลับสกรรมสภาพได้ 2) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในการบรรยายผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยไม่ปรากฏการให้ข้อมูลการกระทำจะปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเพื่อแสดงกระบวนการและสภาพผลเท่านั้นโดยไม่สามารถสลับสกรรมสภาพได้เช่นกัน 3) คำกริยาสลับการีต/กระบวนการที่เน้นแสดงทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญคือการละการให้ข้อมูลวิธีการเปลี่ยนแปลงสภาพและเครื่องมือที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงสภาพผู้รับการกระทำ และ 4) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงก่อผล โดยเมื่อคำกริยาแยกส่วนทั้งสองคำปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงก่อผล ไม่ว่าจะปรากฏร่วมกับคำกริยาบ่งชี้กรรมวาจกหรือไม่ หน่วยสร้างนี้จะเน้นทั้งการแสดงเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผล และมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการเน้นที่ผู้กระทำ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ ไปจนถึงสภาพผลของการแยกส่วน อย่างไรก็ตาม คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้ไม่อาจแสดงกระบวนการหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยตัวเองของแก่นของเหตุการณ์ได้ ความแตกต่างของการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงเหตุการณ์แยกส่วนระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษสามารถแสดงให้เห็นภาพบนเส้นแสดงภาวะต่อเนื่องได้ดังในแผนภาพที่ 3 ซึ่งขั้วทางด้านซ้ายของเส้นแสดงภาวะต่อเนื่องแสดงการเพ่งความสนใจไปยังเหตุการณ์เหตุเท่านั้น และขั้วทางด้านขวาของเส้นแสดงภาวะต่อเนื่องแสดงการเพ่งความสนใจไปยังเหตุการณ์ผลเท่านั้น ส่วนคำกริยาสลับการีต/กระบวนการและคำกริยาแยกส่วนที่

ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทก่อผลปรากฏอยู่ตรงกลางระหว่างสองขั้วซึ่งแสดงการคุณสมบัติการเน้นทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลของคำกริยา

แผนภาพที่ 3. ความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษและภาษาไทย

5. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า คำกริยาที่ผู้ใช้ภาษาไทยใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุจากวีดิทัศน์จำนวน 61 วีดิทัศน์มีจำนวนทั้งหมด 38 คำ โดยเมื่อเปรียบเทียบการจัดประเภทของเหตุการณ์กับภาษาต่าง ๆ ที่มีการวิจัยโดย

งานวิจัยก่อนหน้าพบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แตกต่างกับการจำแนกประเภทในภาษาต่างๆ โดยผู้ใช้ภาษาไทยจำแนกประเภทตามการปรากฏของหรือไม่ปรากฏของเครื่องมือ ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ ความแรงและทิศทางของการกระทำ ความสามารถในการคาดเดาตำแหน่งของการแยกส่วนของวัตถุที่ถูกกระทำ ประเภทของเครื่องมือ ส่วนคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผล พบว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่มีผลต่อการเลือกใช้คำกริยาในเหตุการณ์คือลักษณะทางกายภาพของวัตถุที่เปลี่ยนแปลงสภาพและการปรากฏหรือไม่ปรากฏของวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วน ในแง่วากยสัมพันธ์ คำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คล้ายคลึงกับแบบลักษณ์ที่เสนอไว้โดยเกอร์สเซลในบางกรณี กล่าวคือ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุส่วนใหญ่ในภาษาไทยไม่สามารถปรากฏสลับการีตกับกระบวนการได้ดังเช่นในภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นคำกริยาที่เน้นให้ข้อมูลเครื่องมือและวิธีการในการกระทำ ส่วนคำกริยาที่ไม่ระบุวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วนสามารถปรากฏสลับการีตได้ แต่พบข้อแตกต่างคือ ในภาษาไทย คำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ผลในแง่ของการบรรยายสภาพผลการแยกส่วนของวัตถุจะปรากฏเฉพาะในหน่วยสร้างอกรรมและไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมได้ เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลในภาษาไทยไม่ครอบคลุมถึงการแสดงเหตุการณ์เหตุดังเช่นคำกริยาที่มีความไม่ชี้เฉพาะในแง่ของการกระทำ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจำแนกประเภทคำกริยาออกเป็น 4 ประเภททางวากยสัมพันธ์คือลักษณะการแสดงโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของภาษาไทยได้แก่การอนุญาตให้ใช้หน่วยสร้างกริยาเรียง

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

แผนภาพแสดงการใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุทับซ้อนกันในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจากวีดิทัศน์

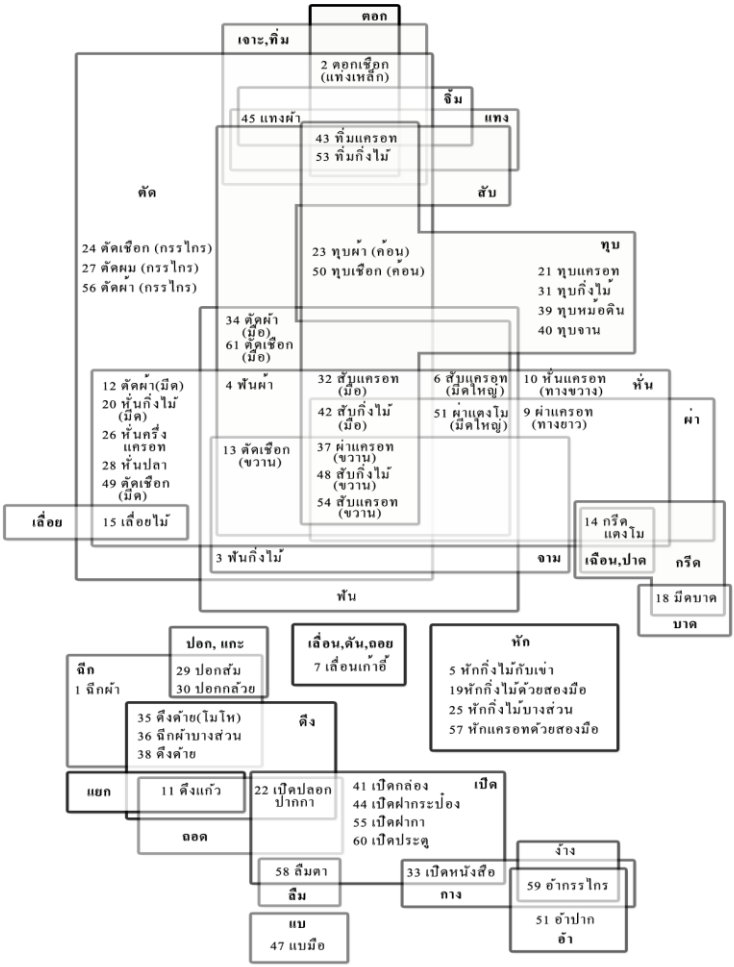

ภาคผนวกที่ 2

ตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรทั้งหมดจากการวิเคราะห์ปัจจัย

ตัวแปร	ค่าลักษณะเฉพาะ		
	รวม	%ความแปรปรวน	%สะสม
1	12.971	21.265	21.265
2	6.633	10.874	32.139
3	6.094	9.990	42.129
4	5.766	9.452	51.581
5	4.618	7.570	59.151
6	3.483	5.709	64.860
7	3.316	5.436	70.296
8	2.632	4.315	74.611
9	2.425	3.975	78.586
10	1.976	3.240	81.826
11	1.761	2.887	84.713
12	1.468	2.407	87.120
13	1.036	1.698	88.817
14	1.027	1.684	90.501
15	1.019	1.670	92.172
16	1.016	1.536	93.837
17	0.937	1.391	95.373
18	0.849	1.259	96.764
19	0.768	1.028	98.023
20	0.627	0.232	99.051
21	0.142	0.179	99.283
22	0.109	0.141	99.462
23	0.086	0.135	99.603
24	0.082	0.107	99.738
25	0.065	0.062	99.844
26	0.038	0.058	99.906
27	0.035	0.013	99.965
28	0.008	0.006	99.977
29	0.004	0.006	99.984
30	0.004	0.004	99.989
31	0.002	0.002	99.993
32	0.001	0.001	99.995
33	0.001	0.001	99.996
34	0.001	0.001	99.997
35	0.000	0.001	99.998
36	0.000	0.001	99.998
37	0.000	0.000	99.999
38	0.000	0.000	99.999
39	0.000	0.000	99.999
40	0.000	0.000	100.000
.	.	.	.
.	.	.	.
61	0.000	0.000	100.000

Extraction Method: Principal Component Analysis.

รายการอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2549). หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บ.ก.). *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรรมวาจก*. (น. 66-173). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bohnemeyer, J., Bowerman M., & Brown, P. (2001). Cut and break clips. In S.C. Levinson & N.J. Enfield (eds.). *Manual for the field season 2001*. Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics, 90-96.

Bohnemeyer, J. (2007). Morpholexical relatedness and the argument structure of verbs of cutting and breaking. *Cognitive Linguistics 18(2)*, 153-177.

Bowerman, M. (2005). Why can't you 'open' a nut or 'break' a cooked noodle? Learning covert object categories in action word meanings. In L. G.-S. D. Rakison (Ed.), *Building object categories in developmental time* (pp. 209-245). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Comrie, B. (1981). *Language universals and linguistic typology: Syntax and morphology*. Chicago: University of Chicago Press.

Croft, W. (1991). *Syntactic categories and grammatical relations the cognitive organization of information*. Chicago: The University of Chicago Press.

Greenacre, M. J. (1984). *Theory and Applications of Correspondence Analysis*. London: Academic Press.

Guerssel, M., Hale, K., Laugbren, M., Levin, B., & White Eagle, J. (1985). A cross-linguistic study of transitivity alternations. In W. H. Eilfort, P. D. Kroeber & K. L. Peterson (Eds.), *Papers from the parasession on causatives and agentivity at the twenty-first regional meeting* (pp. 48-63). Chicago, IL: Chicago Linguistic Society.

Hale, K., & Keyser, J. (1987). A view from the middle. *Lexicon Project Working Papers 10.* Cambridge, MA: Center for Cognitive Science, MIT Press.

Levin, B. (1993). *English verb classes and alternations: A preliminary investigation*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Levin, B., & Hovav, M.R. (1995). *Unaccusativity: At the syntax-lexical semantics interface*. Cambridge, MA: MIT Press.

Majid, A., Boster, J. S., & Bowerman, M. (2008). The cross-linguistic categorization of everyday events: A study of cutting and breaking. *Cognition,109(2)*, 235-250.

Pye, C. 1996. K'iche' Maya verbs of breaking and cutting. *Kansas Working Papers in Linguistics, 21.* Lawrence: University of Kansas, 87-98.

Pye, C., Loeb, D.F., Pao, Y.Y. (1995). The acquisition of breaking and cutting. In E.V. Clark (Ed.), *The Proceedings of the Twenty-seventh Annual Child Language Research Forum*, 27, 227-236.

Schaefer, R.P. (1979). Child and adult verb categories. In *Kansas Working Papers in Linguistics 4.* Lawrence, KS: University of Kansas, 61-76.

Thepkanjana, K., & Uehara, S. (2009). Resultative constructions with "implied-result" and "entailed-result" verbs in Thai and English: a contrastive study. *Linguistics. Volume 47, Issue 3*, 589-618.